

Uzgoj goveda pasmine slavonsko-srijemski podolac na OPG-u Glavačević ,Strizivojna

Žderić, Patricija

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj:

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:151:205481>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-22**

Sveučilište Josipa Jurja
Strossmayera u Osijeku

**Fakultet
agrobiotehničkih
znanosti Osijek**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Agrobiotechnical
Sciences Osijek - Repository of the Faculty of
Agrobiotechnical Sciences Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI U OSIJEKU

Patricija Žderić

Preddiplomski sveučilišni studij Poljoprivreda

Smjer Zootehnika

**Uzgoj goveda pasmine slavonsko – srijemski podolac na OPG-u
Glavačević, Strizivojna**

Završni rad

Osijek, 2021.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI U OSIJEKU

Patricija Žderić

Preddiplomski sveučilišni studij Poljoprivreda

Smjer Zootehnika

**Uzgoj goveda pasmine slavonsko – srijemski podolac na OPG-u
Glavačević, Strizivojna**

Završni rad

Osijek, 2021.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI U OSIJEKU

Patricija Žderić

Preddiplomski sveučilišni studij Poljoprivreda

Smjer Zootehnika

**Uzgoj goveda pasmine slavonsko – srijemski podolac na OPG-u
Glavačević, Strizivojna**

Završni rad

Povjerenstvo za ocjenu i obranu završnog rada:

1. prof. dr. Pero Mijić, mentor

2. prof. dr. Mirjana Baban, član

3. izv. prof. dr. Tina Bobić, član

Osijek, 2021.

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Završni rad

Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek

Preddiplomski sveučilišni studij Poljoprivreda, smjer Zootehnika

Patricija Žderić

Uzgoj goveda pasmine slavonsko - srijemski podolac na OPG – u Glavačević, Strizivojna

Sažetak: Cilj ovog završnog rada je prikazati primjer uzgoja goveda pasmine slavonsko-srijemski podolac na OPG-u Glavačević, koji se nalazi u mjestu Strizivojna, analizirati proizvodne rezultate, te dati prijedloge u poboljšanju proizvodnih rezultata. Obitelj Glavačević koja uzgaja ovu skromnu pasminu, posjeduju 30 ha zemlje na kojima drže 26 grla. Cilj im uzgajati pasminu koju vole te sudjelovati s ostalim uzgajivačima u očuvanju pasmine te proizvoditi visokokvalitetno meso. Zadovoljni su svojim poslom te uživaju radeći ono što vole.

Ključne riječi: slavonsko srijemski podolac, OPG, očuvanje pasmine

25 stranice, 3 tablice, 1 shema, 1 graf, 11 slika, 9 literaturnih navoda

Završni rad je pohranjen: u Knjižnici Fakulteta agrobiotehničkih znanosti Osijek i u digitalnom repozitoriju završnih i diplomskih radova Fakulteta agrobiotehničkih znanosti Osijek

BASIC DOCUMENTATION CARD

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek

BSc Thesis

Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek

Undergraduate university study Agriculture, course Zootechnique

Patricija Žderić

Cultivation of cattle breed slavonsko srijemski podolac on the family farm Glavačević, Strizivojna

Summary: The aim of this thesis was to show example of cultivation of cattle breed slavonsko srijemski podolac on the family farm Glavačević which is located in Strizivojna, to analyze the production results and to give suggestions in the improvement of production results. The family Glavačević that raises this modest breed, possess 30 hectare on which they cultivate 26 heads of cattle. Their aim is to cultivate the breed that they like, to cooperate with other breeders in the preservation of the breed and production high - quality meat. They are satisfied with their job and they enjoy doing what they love.

Keywords: slavonsko srijemski podolac, family farm, preservation of the breed

25 pages, 3 tables, 1 schema, 1 graph, 11 figures, 9 references

BSc Thesis is archived in Library of Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek and in digital repository of Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. AUTOHTONE PASMINE GOVEDA U REPUBLICI HRVATSKOJ I NJIHOVO OČUVANJE.....	2
2. 1. Buša i istarskog govedo.....	7
3. SLAVONSKO SRIJEMSKI PODOLAC	11
4. UGROŽENOST PASMINE I POTREBA BRENDIRANJA	15
4. 1. Uzgoj i značaj pasmine.....	17
5. ANKETNI UPITNIK PROVEDEN NA OPG-U GLAVAČEVIĆ.....	19
6. ZAKLJUČAK.....	23
7. POPIS LITERATURE	25

1. UVOD

Cilj ovog završnog rada je prikazati primjer uzgoja goveda pasmine slavonsko-srijemski podolac na OPG-u Glavačević, koji se nalazi u mjestu Strizivojna, analizirati proizvodne rezultate, te dati prijedloge u poboljšanju proizvodnih rezultata. U Hrvatskoj postoje tek tri vrste autohtonih pasmina goveda. Tu pripadaju pasmine buša, istarsko govedo te slavonsko - srijemski podolac. Obitelj Glavačević vodi svoje obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo. Vlasnik Hrvoje Glavačević predsjednik je Udruge uzgajivača slavonsko srijemskog podolca. U Hrvatskoj se trenutno uzgaja tek oko 250 grla ovog goveda što smatraju malom brojem jer je održavanje pasmine lagano, ali svejedno pripadaju kritično ugroženoj skupini goveda. Smatra se da je jedan od razloga ugroženosti ove pasmine neprepoznavanje vrijednosti i kvalitete njenih proizvoda. Pasmine se uzgajala prvenstveno zbog rada, stajnjaka, mesa i mlijeka. Ističu kako nisu zahtjevna goveda i zahvalna su. U ljetnom periodu drži ih se na ispaši, na otvorenom prostoru, a zimi traže malo više brige jer ih se treba držati ispod natkrivenog prostora i donositi im hranu. Uzgojem slavonsko srijemskog podolca se ne održava samo uzgoj slavonsko srijemskog podolca već se dobiva i visokokvalitetno meso. Uzgoj ove pasmine praćen je i poticajima Ministarstva poljoprivrede što djeluje motivirajuće, omogućava održavanje i olakšavanje uzgoja ove autohtone pasmine svojom financijskom potporom.

2. AUTOHTONE PASMINE GOVEDA U REPUBLICI HRVATSKOJ I NJIHOVO OČUVANJE

Pod nazivom autohtona pasmina se podrazumijeva pasmina koja je karakteristična za određeno podneblje i tlo. Pasmina koju je čovjek uzgojio i tako je postala dio nacionalnog identiteta određenog područja. Izvornom pasminom smatraju se skupine životinja koje se u određenoj zemlji dovoljno dugo uzgajaju, a genetski se adaptiraju na okoliš i tradicionalne proizvodne sustave. Zakon o stočarstvu u Republici Hrvatskoj definira izvorne pasmine kao domaće životinje pasmina stvorenih na području Republike Hrvatske.

Tablica 1. Izvorne pasmine prema županiji (HPA 2020.)

Županija/ Pasmina	Buša			Istarsko govedo			Slavonsko srijemski podolac		
	Stada	Krave	Bikovi	Stada	Krave	Bikovi	Stada	Krave	Bikovi
Bjelovarsko-bilogorska	13	71	15	0	0	0	1	10	0
Brodsko-posavska	1	0	0	0	0	0	16	106	3
Dubrovačko-neretvanska	18	278	27	0	0	0	1	0	0
Grad Zagreb	1	9	5	0	0	0	0	0	0
Istarska	1	2	0	116	697	45	0	0	0
Karlovačka	9	18	2	4	8	2	0	0	0
Koprivničko-križevačka	3	18	2	4	18	1	0	0	0
Krapinsko-zagorska	1	3	1	0	0	0	0	0	0

Ličko - senjska	106	909	75	30	168	9	10	38	2
Međimurska	1	1	0	0	0	0	0	0	0
Osječko- baranjska	0	0	0	0	0	0	7	54	3
Požeško- sla- vonska	4	5	1	0	0	0	1	2	1
Primorsko- go- ranska	12	46	4	10	106	0	0	0	0
Sisačko- mosla- vačka	10	73	6	2	20	3	2	24	2
Splitsko- dalma- tinska	30	187	11	4	24	4	2	0	0
Šibensko- knin- ska	30	330	17	0	0	0	0	0	0
Varaždinska	1	0	1	1	0	0	0	0	0
Virovitičko- podravska	2	0	0	0	0	0	3	32	3
Vukovarsko- srijemska	0	0	0	0	0	0	4	12	1
Zadarska	26	154	16	3	12	1	1	0	0
Zagrebačka	2	21	3	0	0	0	1	0	0
Sve	271	2125	186	174	1053	65	49	278	15

Hrvatske autohtone pasmine goveda su ugrožene pasmine, a slavonsko srijemski podolac je kritično ugrožena pasmina. Zaštita autohtonih pasmina ima veliko etnografsko, genetsko i proizvodno značenje. Zaštita ovih pasmina određena je „Nacionalnim programom očuvanja izvornih i zaštićenih pasmina domaćih životinja u Republici Hrvatskoj”. Također imamo i Udruge uzgajivača buše, istarskog goveda i slavonsko srijemskog podolca, „dok Centar za stočarstvo HAPIH – a provodi specifične aktivnosti iz uzgojnog programa. Pri čemu je plansko vođenje uzgoja jedna od najvažnijih.” (Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu (HAPIH), 2020.)

Tablica 2. Stupanj ugroženosti izvornih pasmina (HPA 2020.)

Pasmina	Stada	Bikovi	Krave	Ne	Stupanj ugroženosti (FAO, 2013.)
Buša	271	186	2.125	684,11	Ugroženo - održavana
Istarsko govedo	174	65	1.053	244,88	Ugroženo - održavana
Slavonsko srijemski podolac	49	15	278	56,92	Kritično - održavana

Kao što je već spomenuto autohtone pasmine goveda u Hrvatskoj su buša, istarsko govedo i slavonsko srijemski podolac. Iako su eksterijerno različite, zajedničko im je da su dio tradicijske kulture određenog podneblja, skromne, izdržljive, otporne, kasnozrele, dugovječne itd. te ih se zbog toga isplati uzgajati.

Izvorne su pasmine bitan dio naše kulturne i prirodne baštine te je zbog toga od velikog značaja njihovo očuvanje i spriječavanje izumiranja. FAO – Food and Agriculture Organization of the United Nations je organizacija koja u svijetu prati trendove izvornih pasmina. Svakoj državi je dodjeljen nacionalni koordinator pri FAO – u, kojem je uloga da vodi brigu i redovno izvještava o stanju animalnih genetskih resursa. 2007. Hrvatska je prihvatila to Globalni akcijski plan zaštite životinjskih resursa. Nacionalni program očuvanja izvornih i zaštićenih pasmina domaćih životinja 2010. godine je prihvaćeno od strane Vlade Republike Hrvatske.

“ Tri pasmine goveda prepoznate su kao nacionalno genetsko naslijeđe, te sukladno tome obuhvaćene su uzgojnim i drugim programima kojima Republika Hrvatska potiče njihovu održivost. Programi očuvanja istarskog goveda, slavonsko - srijemskog podolca pokrenuti su devedesetih godina dvadesetog stoljeća, dok je buša pod programom zaštite od 2003. godine. Poduzete mjere zaustavile su negativne populacijske trendove, stabilizirana je populacijska struktura, učinjena je karakterizacija većeg dijela odlika vanjštine, proizvodnosti te se provodi utvrđivanje genetske strukture. “ (Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja, 2010.)

Zakon o zaštiti prirode uveo je kategoriju zaštićene vrste zavičajne udomaćene svojte kojom se može proglasiti ona životinjska pasmina koja je ugrožena, a baštinjena te razvijena kao posljedica tradicionalnog uzgoja i čini dio hrvatske prirodne baštine.

Uzgojem, očuvanjem i uporabom izvornih autohtonih pasmina štitimo naša staništa, krajolike, divlje vrste, zavičajne sorte, tradiciju i običaje ruralnog prostora. Istovremeno, njihova raznolikost predstavlja genetski spremnik koji može poslužiti u svrhu poboljšavanja svojstva drugih selektiranih pasmina.

Imamo dvije vrste zaštita, a to su *in situ* i *ex situ*.

Zaštitu *in situ* karakterizira aktivan dinamičan pristup u njenom izvornom okruženju. Predviđa kreiranje i provedbu primjernog uzgojnog programa koji uključuje sheme praćenja i sparivanja proizvodnosti. Ovaj način je prihvatljiv zbog nižih početnih ulaganja, održavanja vitalnosti populacije, aktivne funkcije u proizvodnji hrane te zadržavanja kontakta sa

sredinom.

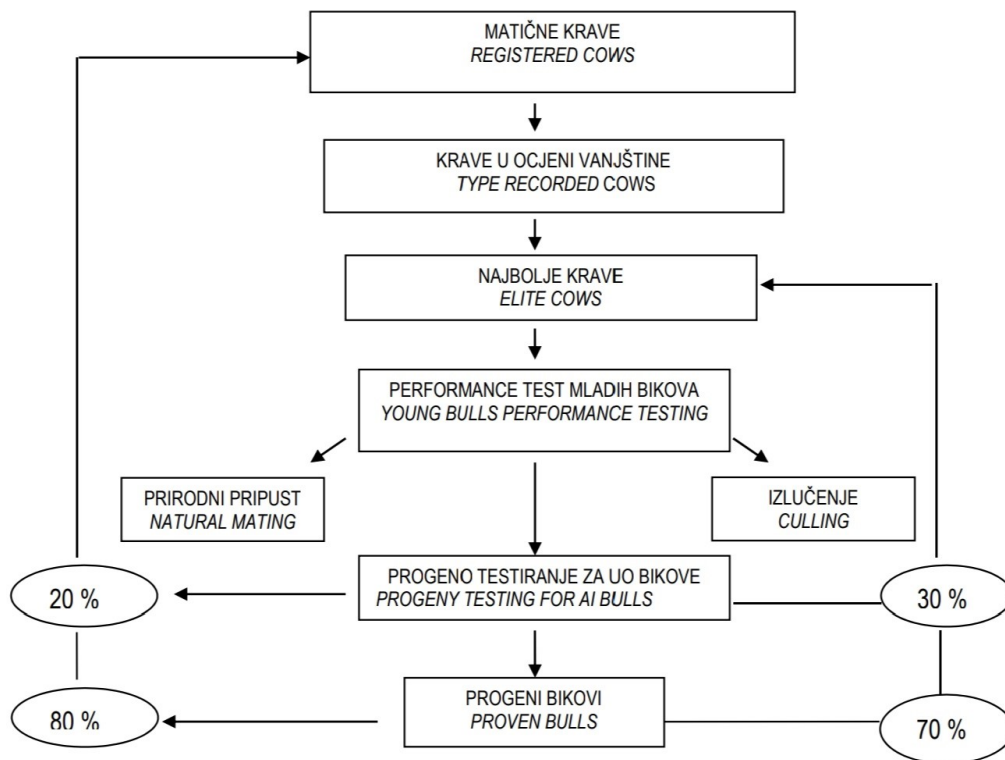
Zaštita ex situ podrazumijeva komponente biološke raznolikosti izvan njihovih prirodnih staništa. Ovakav je način zaštite izuzetno važan za vrlo rijetke i ugrožene vrste kojima prijeti izumiranje i zbog toga je potrebno sačuvati njih ili njihove gene te ih razmnožiti u svrhu očuvanja.

Slika 1. Stado slavonsko srijemskog podolca na OPG – u Glavačević
(izvor: OPG Glavačević)

Smjernice programa zaštite izvornih i zaštićenih pasmina goveda:

“Izorne pasmine goveda su u statusu visoko i kritično ugroženih te radi njihove zaštite treba poduzeti slijedeće korake: uspostava kontinuiranog praćenja populacijskih parametara, podržavanje pozitivnih populacijskih trendova, provedba aktivnosti sukladno uzgojnim programima, nastavak karakterizacije vanjštine, genetskog profila i proizvodnih obilježja, kontinuirana nadopuna genetskog materijala u banku gena, poticanje razvoja programa gospodarskog korištenja, promoviranje pasmina na nacionalnoj i međunarodnoj razini, izrada akcijskih planova za slučajeve kriznih situacija (bolesti, prirodne katastrofe i drugo), usmjeravanje istraživanja na razvoju učinkovitosti in situ modela zaštite.“ (Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja, 2010.)

Shema 1. Uzgojni program izvornih pasmina

(izvor: <https://www.hapih.hr/wp-content/uploads/2021/05/Godisnje-izvjesce-Govedarstvo-2020-web.pdf>)

2. 1. Buša i istarskog govedo

U Hrvatskoj gotovo da ne postoji stanovnik koji ne poznaje goveda pasmine buša. Ljudima se ova pasmina sviđa jer je skromna, manja i pitoma. Smatra se da je ova pasmina othranila djedove i bake današnjih mladih generacija te zbog toga nosi i emotivnu vrijednost. Poznata je i šire, posebno diljem Europe. Unazad 10 godina provedena su istraživanja koja su pokazala da je Buša sačuvala svoje genetske varijabilnosti. Taj podatak je odlično polazište za daljnju selekciju razvoju njenih proizvodnih osobina. Osim naziva Buša ovo govedo se naziva još i domaće planinsko ili ilirsko govedo. Buša i njezini križanci obitavaju u nerazvijenim brdskim, planinskim i krškim područjima južno od Save i Dunava. Kasnozrelo, sitno govedo, grube konstitucije. Ukupna populacija buše na području Hrvatske početkom Drugog svjetskog rata iznosila je otprilike dva milijuna grla. Broj se ubrzo naglo smanjio zbog promjena u poljodjelstvu koje su uključivale i govedarsku proizvodnju. Tim promjenama prednost se dala pasminama koje su brže selekcijski razvijene u proizvodnji mlijeka ili mesa. Tada se broj buše smanjio na više desetaka grla (krajem 20. stoljeća). Zbog toga

je za ovu pasminu izrađen primjereni uzgojni program kojim se trudi očuvati zatečenu genetsku varijabilnost te je osnovana glavna Matična knjiga zatvorenog tipa.

Visine 100 do 110 cm. Krave su teške od 180 – 250 kg, a bik oko 300 kg. Skoro uvijek su jednobojni od svijetle, preko smeđe, prugaste, crvene do crne boje s prugama na leđima koja je u kombinaciji s osnovnom bojom. Boja papaka i rogova je uvijek tamna. Noge su kratke s prostranim i tvrdim papcima što je nastalo kao rezultat prilagodbe na hodanje po ličkom kamenu.

Životni vijek im je oko 20 godina. Mlijeko dobre kakvoće (4 – 6 % mliječne masti). Mužnost je oko 1000 litara mlijeka što je rezultat slabe hranidbe, ali u boljim uvjetima bi bilo puno veće. Otporna na bolesti.

Slika 2. Buša

(izvor:<https://www.agrobiz.hr/agrovijesti/busa-pasmina-s-prosloscu-i-buducnoscu-14942>)

Istarsko govedo je poznato još kao i boškarin, pripada skupini dugorožnih i kasnozrelih pasmina goveda *Bos taurus*. Pripada europskim izvornim primigenim govedima. Fosilni nalazi s različitih područja diljem Istre svjedoče o nazočnosti predaka današnjih istarskih goveda na područjima Istre. Najčešće lokacije na kojima su nađeni ostatci su: kamenolom Kanegra, Hijenska špilja, Golupska jama, Pećina Svete Ane i slično. Krajem 18. stoljeća došlo je do oplemenjivanja istarskog goveda s talijanskim podolskim primigenim bikovima iz Romagne i Puglie, a nakon toga iz Marcha i Polesine. Križanjima je uvelike popravljeno svojstvo tovnosti. Svojstvo tovnosti se očitivalo u povoljnoj konformaciji trupa, boljoj konverziji krme i intenzivnijem prirastu. Ulaskom mehanizacije, socijalnim kretanjima u

ruralnim područjima, industrijalizacijom poljoprivredne proizvodnje i gospodarskom orijentacijom prema turizmu za vrijeme ranih pedesetih godina 20. stoljeća dolazi do potiskivanja i zamjene istarskog goveda produktivnijim pasminama. Tako je sedamdesetih i osamdesetih godina 20. stoljeća došlo do znatnog smanjenja populacije istarskog goveda.

Kasnozrele pasmine. Glava im je srednje duga, klinasta, širokog čela. Sužava se prema gubici. Veliki rogovi u obliku lire. Rogovi mogu biti dugi do 1,5 m s opsegom rogova 30 cm. Krave su visoke oko 138 cm, dužina tijela im je oko 155 cm, a bikovi su prosječno visoki oko 155 cm, a mogu dosegnuti i do 170 cm. Prosječna težina je između 1000 i 1200 kg, a može čak dosegnuti i 1400 kg. Prsa duboka, uža i duga. Grube su konstitucije i snažne građe. Noge snažne, pravilnog stava, korektno građene. Boja je svijetlosiva do bijela s prijelazima u tamnije nijanse. Bikovi su obično tamniji od krava. Krave su svijetlosive do bijele boje, imaju prijelaze u tamnije nijanse.

Slika 3. istarsko govedo

(izvor:<https://hpa.mps.hr/stocarstvo-govedarstvo/uzgojni-programi/izvorne-pasmine/istarsko-govedo/>)

Dobročudna su, stabilna, ustrajna, skormna poslušna goveda. Ističe ih se kao inteligentne i poslušne životinje. Proizvodna svojstva razvijena su redosljedom rad – meso – mlijeko. Primarno su služili za rad i proizvodnju mesa. Kroz povijest nije razvijena mliječnost jer je svrha bila zadovoljiti potrebe teleta i skromne potrebe domaćinstva.

Populacija ove pasmine je tijekom druge polovice 20. stoljeća doživjela veliki pad ukupne

i efektivne veličine. Krajem osamdesetih godina 20. stoljeća poduzeti su prvi pokušaji animiranja javnosti i revitalizacije pasmine. Pad je srećom zaustavljen uz veliki trud i entuzijazam uzgajivača, stimulativnu poticajnu državnu politiku te podrškom znanstvenih i stručnih institucija.

3. SLAVONSKO SRIJEMSKI PODOLAC

Slavonsko srijemski podolac pripada skupini dugorožnih goveda (*Bos taurus*). Predstavnicima su domesticiranog oblika izvornog *Bos primigenius*. Potječu iz stepskih područja Rusije i Ukrajine, stepe su nizinska zemljina površina koju karakteriziraju međusobno ovisne biljno – životinjske zajednice. Odlikuju se vrlo kvalitetnom zemljom koja je pogodna za poljoprivredne obrade. Upravo u Rusiji su najveće stepe, a u Ukrajini najplodnije.

U Hrvatsku je Podolsko govedo došlo u vrijeme velike seobe naroda. Na našim područjima su se iz podolskog goveda razvila dva tipa goveda, a to su istarsko govedo koje je većeg okvira, izdržljivo, snažno i skromno glede držanja i hranidbe te drugo govedo slavonsko srijemski podolac koji je manjeg okvira i manje težine, ali isto jako otporno i skromno glede držanja i hranidbe. Veći dio godine se drže na paši, a zimi se drže u prostoru koji ih štiti od padalina. Hrane se sijenom uz dodatak žitarica.

Slavonsko srijemski podolac je pristigao na naša područja s rimskim legijama koje su prodirale prema ušću Dunava. 500 godina kasnije pristiže novi val podolskih goveda na naše ravničarske predjele zajedno s avarskim istočnim plemenima. Neki pretpostavljaju da potječe iz Podolije i Volhinije. Od tamo je pasmina migrirala do srednje i južne Europe.

Na ravničarskim dijelovima Hrvatske ovo se govedo koristilo prvenstveno kao vrijedna radna životinja koja je služila u obradi tla i vuči tereta. Proizvodio je određene količine mlijeka i mesa, te stajnjak kojim se poticala plodnost tla i kožu za izrađivanje predmeta osobne i šire upotrebe. Pogodna klima i bogata krma su omogućile zadržavanje ovog goveda na ovim prostorima.

Ova je pasmina već početkom 20. stoljeća bila najzastupljenija i najznačajnija pasmina u Slavoniji i Srijemu, Baranji, Podravini sve do Virovitice gdje je činila oko 90 % ukupnog broja goveda. Prvo su bili namijenjeni kao radna snaga u poljoprivredi gdje su obavljali teške radove. Napretkom mehanizacije prestao je iskorištavanje ove vrste goveda kao radne snage. Nakon II. Svjetskog rata smanjila se količina populacije slavonsko srijemskog podolca zbog smanjenja veličine veleposjeda. Tim događajem došlo je i do smanjenja broja kvalitetnih bikova uzgojenih na istim veleposjedima koji su davani za rasplod. Rezultat svega toga su goveda manjih okvira i manje tjelesne težine.

Slika 4. Bik slavonsko srijemskog podolca

(izvor: <https://hpa.mps.hr/wp-content/uploads/2018/11/rodoslovlja-slavonsko-srijemskog-podolca-hrvatske-izvorne-pasmine-goveda.pdf>)

Ovo su kasnozrela, vrlo otporna i izdržljiva goveda koje karakterizira čvrsti kostur. Krave su visoke oko 130 cm, a bikovi oko 140 cm. Glavna značajka ove pasmine su rogovi, koji su izrazito dugački, uglavnom koso položeni sa stršećim vrhovima na stranu. Postoje dvije vrste rogova. Rogovi koji imaju oblik lire što znači da je raspon između vrhova velik, te drugi tip rogova su rogovi koji su postavljeni više okomito, a vrhovi povinuti unatrag.

Slika 5. krava s rogovima u obliku vila

(izvor: <https://hpa.mps.hr/wp-content/uploads/2018/11/rodoslovlja-slavonsko-srijemskog-podolca-hrvatske-izvorne-pasmine-goveda.pdf>)

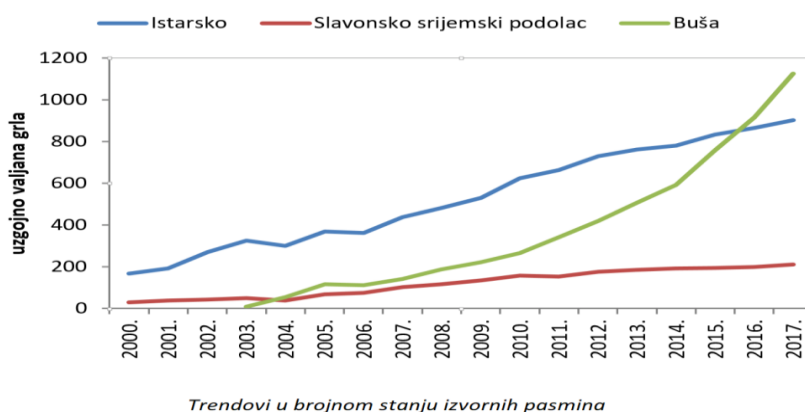
Takav oblik nazivamo oblik vila. Boja je sivo – bijela do tamnosiva, česte su tamnije pigmentacije plahtice vrata i glave. Sluznica očiju, gubica i papci su tamno pigmentirani odnosno crni. Glava je duga, izdužena u ličnom dijelu, a široka u čeonom. Obujam prsa je 187 cm, dubina prsa 68 cm, obujam cjevanice 19 cm, a dužina rogova 46 cm. Karakterizira ih živahan karakter, ali u doticaju s čovjekom ova goveda znaju biti plaha i nepovjerljiva, ponekad i nervozna.

Slika 6. krava s rogovima u obliku lire

(Izvor: <https://hpa.mps.hr/wp-content/uploads/2018/11/rodoslovlja-slavonsko-srijemskog-podolca-hrvatske-izvorne-pasmine-goveda.pdf>)

Dnevni prirasti su skromni, time se produžuje tov ako se želi proizvoditi meso. Plodnost krava je dobra i dugo se mogu držati u reprodukciji, preko 20 godina. Uglavnom se uzgajaju zbog visokokvalitetnog i cijenjenog govedeg mesa, vime je općenito malo, proizvodnja mlijeka im je skromna, maksimalno 1200 litara u laktaciji, a prosječno 800 – 1000 litara i uglavnom dovoljna za othranu teleta.

Graf 1. Trendovi u brojnom stanju izvornih pasmina od 2000. do 2017. godine

(izvor: <https://hpa.mps.hr/stocarstvo-govedarstvo/uzgojni-programi/izvorne-pasmine/>)

4. UGROŽENOST PASMINE I POTREBA BRENDIRANJA

Smatra se kako bi uzgoj slavonsko srijemskog podolca trebalo brendirati. Brendiranje bi bilo jako korisno za ovu pasminu koja je kritično ugrožena i zaštićena. Brendiranjem bi se postiglo ne samo očuvanje kulturne i prirodne baštine već bi se očuvao i vrijedan genetski materijal. Vrijedan genetski materijal ove pasmine su izdržljivost i prilagodljivost.

Predsjednik udruženja uzgajivača podolca i vlasnik obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva gospodin Hrvoje Glavačević također smatra da uzgajivačima nedostaje brendiranje. Udruga planira pokrenuti proces brendiranja mesa ove pasmine goveda, ali smatra kako im za to nedostaje adekvatna potpora institucija.

“ Po nekim analizama u drugim državama, meso je kvalitetnije, prvenstveno zbog hranidbe sa pašnjaka. Svakako je razlika u mesu kad se životinje ne tove koncentratima i umjetnom hranom. No, ipak nismo uspjeli u brendiranju mesa i proizvoda i sve se uglavnom svodi na osobnu inicijativu uzgajivača. Mi bismo se trebali izbrendirati poput uzgajivača crne slavonske svinje. Iako primjerice imamo 5 županija, ni jedna nema ni slovo o slavonskom podolcu u svom programu. S druge strane Istarska je županija osnovala Agenciju za ruralni razvoj Istre, osigurali su klaonice, zrionice mesa, plasman, a Agencija otkupljuje bikove i dalje se bavi preradom. Jednom smo uputili dopis u Brodsko-posavsku županiju jer je tamo sjedište udruge, ali nam je odgovoreno kako nema novca i potom smo odustali, iskreno priznaje Hrvoje. “ (Jovanović, 2021.)

Slika 7. Hrvoje Glavačević

(izvor: <https://gospodarski.hr/rubrike/stocarstvo-rubrike/uzgoj-autohtonog-slavonsko-srijemskog-podolca/>)

Nekad su se koristili kao radna goveda, ali se danas koriste za proizvodnju mesa. Treba naglasiti da se sve više koriste za ekološku proizvodnju. Iskorištavaju se zapušteni i neiskorišteni prirodni resursi na područjima gdje je pasmina povijesno vezana za očuvanje zaštićenih krajolika i biološke raznolikosti.

4. 1. Uzgoj i značaj pasmine

Podolci se hrane prirodnom, zdravom i neisforsiranom prehranom. Većinu godine borave na otvorenom (zimi u natkrivenom), upravo zbog navedenog imaju meso izvrsne kakovće. “Ova pasmina je zbog svoje otpornosti i prilagodljivosti osobito pogodna za pašne i ekološke sustave proizvodnje mesa. Meso ove pasmine nešto je tvrđe, nakon primarne obrade trupa poželjno je podvrgavanje mesa ‘zrenju’. Vrlo je aromatično i pogodno za pripremu delicija, posebice tradicijskih jela (kuhani specijaliteti i suhomesnati proizvodi). Uzgojem podolca u Republici Hrvatskoj trenutno se bavi 38 uzgajivača. HAPIH je od strane uzgojnog udruženja odabran za „treću stranu“ i provodi specifične aktivnosti iz uzgojnog programa. To su ažuriranje matične knjige, plansko vođenje uzgoja, ocjena vanjštine bikova itd. “ (Jovanović, 2021).

Slavonski se proizvođači trude unaprijediti uzgoj ovog goveda te ga brendirati, međutim na tom putu nailaze na mnoge prepreke. Probleme stvaraju niska produktivnost, plasman proizvoda, neprepoznavanje tržišta i velika administrativna ograničenja (koja su vezana uz petogodišnje obveze uzgoja). Trenutna populacija i prepoznatljivost slavonsko srijemskog podolca je skromna te ju zbog toga još nije moguće posebno isticati. „Ministarstvo poljoprivrede trebalo bi sa svojim pratećim službama izaći u susret proizvođačima na način da im pomognu u brendiranju jer ljudi koji se bave primarnom proizvodnjom nemaju vremena sami graditi nekakav brend (Balen, 2018).

Slika 8. Meso slavonsko srijemskog podolca

(izvor: <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/mladi-poljoprivrednici-luka-glavacevic-podolac-ima-buducnost-ali-nam-treba-zemlje-za-ispasu-7310685>)

Slavonsko srijemski podolac može proizvoditi specifične životinjske proizvode poput mesa i mlijeka, održavati prepoznatljivost ruralnih sredina Hrvatskih ravničarskih područja, ima bitnu ulogu u očuvanju staništa i turističkim i folklornim manifestacijama.

Pozitivnim populacijskim trendovima i interesima uzgajivača daje se nada da će u budućnosti ova pasmina goveda dobiti veću vrijednost glede gospodarskog, znanstvenog, sociološkog i drugih gledišta. Korištenje tradicijskih pasmina goveda ima prednosti za upravljanje okolišem i očuvanjem prirode. Prednosti su najekonomičnije održavanje krajobraza, smanjenje opasnosti od požara, održavanje agrobioraznolikosti i raznovrsnosti staništa te očuvanja tradicijskih znanja i vještina.

5. ANKETNI UPITNIK PROVEDEN NA OPG-U GLAVAČEVIĆ

Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo se definira kao organizacijski oblik gospodarskog subjekta poljoprivrednika fizičke osobe koji radi stjecanja dobiti trajno i samostalno obavlja neku dopuštenu poljoprivrednu djelatnost i s njom povezane dodatne djelatnosti. Mora biti upisano u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava. Sve se to temelji na kombinaciji korištenja vlastitih i unajmljenih resursa. U obavljanju djelatnosti sudjeluju punoljetni članovi istog kućanstva.

Za potrebe ovog završnog rada napravljen je anketni upitnik koji se sastojao od osam pitanja. Pitanja su poslana vlasniku OPG-a u elektronskom obliku, a pet dana nakon toga dobili smo odgovore.

Tablica 3. Pitanja i odgovori na anketiranom OPG-u

R.b.	Pitanje	Odgovor
1.	Kada je osnovan Vaš OPG?	„Naše gospodarstvo postoji više od 200 godina, a kao OPG je registrirano 2003.“
2.	Kako ste došli na ideju otvaranja ovog OPG -a i zašto baš ta pasmina?	„Podolce smo izabrali zato što je to naša izvorna pasmina,zato što se godinama uzgajala u našoj obitelji,zato što je otporna na vremenske uvjete i na bolesti,zato što nije zahtjevna prema hrani i jednostavno mi se sviđa. ”
3.	Isplatili se uzgajati ovu vrstu goveda?	„Isplati se uzgajati ako imate pašnjak,ako primete potpore i ako ne očekujete veliki profit.”
4.	Koliko grla imate?	„Trenutno imamo 26 grla.”
5.	Naolikoj površini uzgajate (ha zemlje)?	„U posjedu imamo 30ha. ”
6.	Koji su vam sve ciljevi proizvodnje ove vrste goveda (očuvanje	„Cilj nam je bio uzgajati pasminu koju volimo,sudjelovati s ostalim uzgajivačima u

	autohtone pasmine, meso...)?	očuvanju a svakako je tu i proizvodnja mesa.”
7.	S obzirom da vas je u HR ostalo tek nekoliko uzgajivača ove vrste goveda, smatrate li svoj posao teškim?	„Budući radimo ono što volimo nije nam ovaj posao težak.“
8.	Koji su Vam budući planovi?	„Plan nam je kroz seoski turizam upoznati širu javnost o vrijednostima ove pasmine te također ponuditi proizvode od iste. Napomenuo bih još da se ove sve odnosi na moje gospodarstvo i gospodarstvo mojega sina Luke zajedno.”

Slika 9. Stado na OPG-u Glavačević

(izvor: Hrvoje Glavačević)

Slika 10. Slavonsko srijemski podolac na Opg- u Glavačević

(izvor: Hrvoje Glavačević)

Želja obitelji Glavačević je prvenstveno sačuvati stado i spasiti pasminu. Iz tog razloga se Hrvoju pridružio sin Luka koji ima svoje planove kako to provesti. Luka je otvorio svoje obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo prije pet godina i s ocem se brine o govedima. Njegov plan je pretvoriti uzgoj u turističku atrakciju.

“Već sam prošao na natječaju iz Programa ruralnog razvoja, tipa operacije 6.2.1. Potpora ulaganju u pokretanje nepoljoprivrednih djelatnosti, na poljoprivrednim gospodarstvima. Tim sredstvima želimo izgraditi svojevrsan edukacijski ranč. Na njemu će posjetitelji dolaziti vidjeti stado podolaca, saznati više o toj pasmini, uživati u prirodi i našim tradicijskim delicijama. Puno je ljudi i iz Hrvatske kojima ta pasmina nije poznata. Na taj će se način popularizirati, a ujedno i sačuvati naše tradicijsko, narodno blago, kaže taj mladi stočar. Siguran je kako će oni koji dođu na farmu osjetiti duh starih vremena nekad bogatog slavonskoga kraja.“ (Jovanović, 2021).

Slika 11. Hrvoje i Luka na svom OPG – u

(izvor: <https://gospodarski.hr/rubrike/stocarstvo-rubrike/uzgoj-autohtonog-slavonsko-srijemskog-podolca/>)

6. ZAKLJUČAK

Autohtona pasmina je pasmina koju je čovjek uzgojio i tako je postala dio nacionalnog identiteta određenog područja. To su skupine životinja koje se u određenoj zemlji dovoljno dugo uzgajaju, a genetski se adaptiraju na okoliš i tradicionalne proizvodne sustave.

Zakon o stočarstvu u Republici Hrvatskoj definira izvorne pasmine kao domaće životinje pasmina stvorenih na području Republike Hrvatske.

Tri su vrste autohtonih pasmina goveda u Hrvatskoj. To su istarsko govedo, buša te slavonsko srijemski podolac. Sve tri pasmine su ugrožene, pogotovo slavonsko srijemski podolac koji je kritično ugrožen. Zaštita autohtonih pasmina ima veliko etnografsko, genetsko i proizvodno značenje. Zaštita ovih pasmina određena je „Nacionalnim programom očuvanja izvornih i zaštićenih pasmina domaćih životinja u Republici Hrvatskoj”, također imamo Udruge uzgajivača svake pasmine zasebno.

Iako su ove tri vrste goveda eksterijerno različite, zajedničko im je da su dio tradicijske kulture određenog podneblja, skromne, izdržljive, otporne, kasnozrele, dugovječne itd. te ih se zbog toga isplati uzgajati.

Izvorne su pasmine bitan dio naše kulturne i prirodne baštine te je zbog toga od velikog značaja njihovo očuvanje i spriječavanje izumiranja. FAO – Food and Agriculture Organization of the United Nations je organizacija koja u svijetu prati trendove izvornih pasmina. Svakoj državi je dodjeljen nacionalni koordinator pri FAO – u, kojem je uloga da vodi brigu i redovno izvještava o stanju animalnih genetskih resursa.

2007. Hrvatska je prihvatila to Globalni akcijski plan zaštite životinjskih resursa. Nacionalni program očuvanja izvornih i zaštićenih pasmina domaćih životinja 2010. godine je prihvaćeno od strane Vlade Republike Hrvatske. Ovim planovima i organizacijama daje se nada da će se uvođenjem pozitivnih trendova dovesti do veće prepoznatljivosti i boljeg plasmana animalnih proizvoda goveda.

U malenom mjestu Strizivojna gospodin Hrvoje Glavačević sa svojim sinom Lukom uzgaja slavonsko srijemskog podolca. Kako je to uzgajati tu ugroženu pasminu stigli su odgovori s istog obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva. Gospodin Hrvoje ističe kako njihovo gospodarstvo postoji već više od 200 godina i da je jedan od razloga zašto je nastavio s uzgojem baš taj što se godinama uzgaja u njihovoj obitelji, što je odličan način očuvanja tradicijskih i obiteljskih vrijednosti. 2003. godine ovo je gospodarstvo registrirano kao obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo.

Za uzgoj ovog goveda potrebno je imati pašnjak, nisu zahtjevna goveda, otporna su na bolesti i vremenske uvjete, a država pomaže sa potporama što je dobra motivacija za uzgoj. Na svom obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu imaju 26 grla, a u posjedu 30 ha zemlje. Cilj im je uzgajati pasminu koju vole, sudjelovati s ostalim uzgajivačima u očuvanju, te proizvoditi kvalitetno meso.

Plan je, kaže gospodin Hrvoje kroz seoski turizam upoznati širu javnost o vrijednostima ove pasmine te ponuditi proizvode od iste. Ovakav plan odlično ide u prilog rješavanju problema s neprepoznavanjem i populacijom ove vrste goveda i njenih proizvoda. Gospodin Hrvoje ističe kako taj posao nije težak jer radi ono što voli. Dobrim planovima uzgajivača, svjetskih organizacija, planova itd. Te upoznavanje šire javnosti s izvornim pasminama, mogu se riješiti problemi ne prepoznavanja kvalitete ove pasmine, potrebe za brendiranjem te povećati broj uzgajivača i time spriječiti ugroženost ovih izvornih pasmina, pogotovo slavonsko srijemskog podolca koji je kritično ugrožen.

7. POPIS LITERATURE

1. Balen, V. (2018). Uzgoj podloca treba brendirati. Preuzeto 25.06.2021. s: <https://lokalni.vecernji.hr/zupanije/uzgoj-podolca-treba-brendirati-12378>
2. Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu (HAPIH) (2020). Govedarstvo. Godišnje izvješće. Preuzeto 29.06.2021. s: <https://www.hapih.hr/wp-content/uploads/2021/05/Godisnje-izvjesce-Govedarstvo-2020-web.pdf>
3. Ivanković, A. (2020). Buša – pasmina s prošlošću i budućnošću. Preuzeto 25.06.2021. s: <https://www.agrobiz.hr/agrovijesti/busa-pasmina-s-prosloscu-i-buducnoscu-14942>
4. Ivanković, A., Mijić, P. (2020). Govedarstvo. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu Agronomski fakultet.
5. Jovanović, T. (2021). Uzgoj autohtonog slavonsko - srijemskog podolca. *Gospodaraski list*. Preuzeto 25.06.2021. s: <https://gospodaraski.hr/rubrike/stocarstvo-rubrike/uzgoj-autohtonog-slavonsko-srijemskog-podolca/>
6. Ministarstvo poljoprivrede (bez dat.) Buša. Preuzeto 25.06.2021. s: <https://hpa.mps.hr/stocarstvo-govedarstvo/uzgojni-programi/izvorne-pasmine/busa/>
7. Ministarstvo poljoprivrede (bez dat.) Istarsko govedo. Preuzeto 25.06.2021. s: <https://hpa.mps.hr/stocarstvo-govedarstvo/uzgojni-programi/izvorne-pasmine/istarsko-govedo/>
8. Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja (2010). Nacionalni program očuvanja izvornih i zaštićenih pasmina domaćih životinja u Republici Hrvatskoj. Preuzeto 25.06.2021. s: https://poljoprivreda.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/poljoprivreda/stocarstvo/Nacionalni_program_ocuvanja_izvornih_i_zasticenih_pasmina_domacih_zivotinja_u_RH.pdf
9. Patković, N. (2018). Mladi poljoprivrednici: Luka Glavačević “Podolac ima budućnost, ali nam treba zemlje za ispašu”. *Jutarnji list*. Preuzeto 25.06.2021. s: <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/mladi-poljoprivrednici-luka-glavacevic-podolac-ima-buducnost-ali-nam-treba-zemlje-za-ispasu-7310685>